

Autizm nüvəsi nüvədir?

Autizm nüvəsi nüvədir? Autizm, əvvəl nüvə başlayan, sosial münasibətlər və ünsiyət sferasında problemlərin olması ilə özünü göstərən, məhdud və təkrarlanan davranışlara yol açan omuriliksiq geniyidir.

Autizmə oğurlarda qızlara nisbətən 4 dəfə çox rast gəlinir. Lakin bu, qızlarda daha ağır formada özünü göstərir.

Autizmin uşaqda özünü göstərən tipik əlamətləri:

- Göz teması məhduddur və ya yoxdur.
- Ətrafa laqeyddir.
- Adına reaksiya vermir.
- Çox hərəkətli və ya hərəkətsiz ola bilər.
- Bəzi uşaqlar fiziki temasda (öpmək, qucaqlamaq və s.) icazə vermir, ya da xoşu gəlmir.
- Əksər hallarda insanları deyil, cansız varlıqları seçir.
- Sosial və psixoloji baxımdan özünü təcrid edir.
- Barmağı ilə istədiyi şeyi göstərmir.
- Oyuncaqlarla oynaması bilmir.
- Yaşıllarının oynadığı oyunlara maraq göstərmir.
- Bəzi sözləri təkrar-təkrar və yersiz söyləyir.
- Nitqdə yaşıllarından geridə qalır.
- Öz bildiyi kimi davranışır.
- Gözləri bir səmtə zillənib qalır.
- Bəziləri çox inadıldır.
- Yemək yemə problemləri olur.
- Əşyalara lazımsız yerə bağlanır.
- Səbəbsiz yerə stresli və məyus olur.

Autizmin səbəbləri bəzi genetik xəstəliklər, doğuşdan əvvəl, doğuş zamanı və doğuşdan sonrakı faktorlar; ana bətnində keçirilən qızılca ola bilər. Lakin autizm tək bir səbəbdən deyil, bir neçə faktörün bir araya gəlməsi nəticəsində meydana çıxır.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30 dekabr 2015-ci il tarixli 413 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Əlliliyin və sağlamlıq imkanlarının məhdudluğunu müəyyən olunması meyarlarına dair Əsasnamə" də "Uşaqların sağlamlıq imkanları məhdudluğunun müəyyən olunması meyarları"na autizm də aid edilmişdir.

Ümumdünya Autizm Gündə "Mavi işıqla işıqlandır" aksiyası

2 aprel tarixi BMT tərəfindən Ümumdünya Autizm Günü kimi qəbul edildikdən sonra dünyaca məşhur "Autism speaks" cəmiyyəti bu günlə əlaqədar "Light it up Blue" ("Mavi işıqla işıqlandır") layihəsini həyata keçirir. Həmin gün dünyanın müxtəlif ölkələrində binalar autizmi simvolizə edən mavi rəngdə işıqlandırılırla 2 aprel tarixinin Ümumdünya Autizm Günü olduğunu insanlara çatdırır. Məqsəd əhali arasında autizmlə əlaqədar maarifləndirməni artırmaq və autizmlı insanların həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına kömək etməkdir. İlk dəfə 2010-cu ildə ABŞ-da həyata keçirilən "Mavi işıqla işıqlandır" layihəsi hazırda 6 qitə, 136 ölkə və 600 şəhəri əhatə edir.

Azərbaycan bu layihəyə Heydər Əliyev Fondu və BMT-nin Uşaq Fondunun (UNICEF) dəstəyi ilə 2012-ci ildə Ümumdünya Autizm Gündə qoşulub. Həmin gün Bakının ən nəzərəçarpan binalarından biri – Bakı Biznes Mərkəzi mavi işıqla işıqlandırılıb. O vaxtdan etibarən hər il Ümumdünya Autizm Gündə Bakının ən ecazkar binaları ənənəvi olaraq mavi işığa bürünür, bununla da insanlar autizm xəstəliyi haqqında məlumatlandırılırlar.

Ümumdünya Autizm Günü ilə əlaqədar bütün dünyada aprel ayı autizm haqqında maarifləndirməyə həsr olunur. "Dünya Autizm Maarifləndirmə Ayı" çərçivəsində Bakıda silsilə tədbirlərdə Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi də əhali arasında autizmlə əlaqədar maarifləndirmənin gücləndirilməsində fəal iştirak edir.